

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Warmteleiding Rijswijk – Leiden

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

23 april 2024 / projectnummer: 3666

1 Advies over het aangevulde MER in het kort

WarmtelinQ¹ wil een warmtetransportleiding² met een lengte van circa 25 kilometer aanleggen tussen Rijswijk en Leiden. Met deze transportleiding kunnen woningen en bedrijven in de gemeenten langs dit traject verwarmd worden met restwarmte uit de Rotterdamse haven. Circa 22.000 woningequivalenten³ kunnen hiermee verduurzaamd worden.⁴ Het tracé van de warmtetransportleiding is opgedeeld in vier deelgebieden (zie figuur 1).⁵

Om de leiding te kunnen leggen is in ieder geval een provinciaal inpassingsplan (PIP) nodig. Voor het besluit hierover is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie Zuid-Holland heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: 'de Commissie') gevraagd daarover te adviseren.⁶ De Commissie constateerde eerder dat dit rapport nog onvoldoende informatie over de milieugevolgen bevatte. WarmtelinQ heeft het MER aangevuld. De provincie Zuid-Holland heeft de Commissie gevraagd te adviseren over het aangevulde MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid daarvan.

Wat staat er in de aanvulling op het MER?

Aan de hand van gedetailleerd kaartmateriaal⁷ legt de aanvulling uit wat de effecten van de warmtetransportleiding zijn op weidevogelgebieden. Er zijn geen permanente effecten op het weidevogelgebied te verwachten, aldus de aanvulling. Dit komt door maatregelen te treffen om verstoring van weidevogels te voorkomen, zoals het uitvoeren van werkzaamheden buiten het broedseizoen en de toepassing van een aanlegmethode die de bodem minder verstoort. Op twee werkterreinen waar voorbereidende werkzaamheden plaatsvinden, kan er wel sprake zijn van verstoringseffecten. Deze werkterreinen liggen aan de rand van het beschermde weidevogelgebied, nabij de autosnelweg A4. Echter, in dit gebied zijn weinig broedparen gevonden. Verder is er volgens de aanvulling geen toename van stikstofdepositie op

---

¹ LdM C.V. handelsnaam WarmtelinQ, is onderdeel van de Gasunie.

² De warmtetransportleiding zal bestaan uit twee leidingen: een aanvoer- en een retourleiding. Op ongeveer één derde van het tracé komt een pompstation. Ook komt er een warmteoverdrachtstation (WOS) bij de aansluiting op het bestaande warmtenet op de aanlandlocatie in Leiden-west. Daarnaast wordt er een backupvoorziening gerealiseerd (Piek&backupvoorziening, afgekort P&BU). WarmtelinQ realiseert de warmtetransportleiding. Vattenfall draagt zorg voor het WOS en de backupvoorziening.

³ Een woningequivalent is gelijkgesteld aan 27 gigajoule per jaar (GJ/a). Dit is een inschatting van de hoeveelheid warmte-energie die nodig is om een gemiddelde Nederlandse woning van ruimteverwarming en warm water te voorzien.

⁴ De woningen worden nu verwarmd door de aanvoer van water dat is opgewarmd via een gasgestookte centrale.

⁵ Deelgebied 1: Rijswijk, Den Haag, Leidschendam, Voorburg. Deelgebied 2: Leidschendam-Voorburg, Zoeterwoude. Deelgebied 3: Leiden, Voorschoten, Wassenaar. Deelgebied 4: Leiden, Katwijk, Oegstgeest.

⁶ Het MER bestaat uit een plan-MER: *WarmtelinQ Rijswijk-Leiden en aanlandlocatie Leiden West. Milieueffectrapport fase 1*. Arcadis. 25 april 2023. En een project-MER: *2) WarmtelinQ Rijswijk-Leiden en aanlandlocatie Leiden West. Milieueffectrapport fase 2*. Arcadis. 25 oktober 2023.

⁷ Op het kaartmateriaal is de ligging van het beoogde tracé aangegeven en de aanlegmethode, samen met de ligging van beschermde NNN-gebieden en andere belangrijke weidevogelgebieden. Er worden drie verschillende aanlegmethoden gehanteerd:

- Open ontgraving: graven van leidingsleuven, waarin de leidingen worden aangebracht.
- Horizontaal gestuurd boren (HDD): het maken van een boorgang waar de leiding in wordt getrokken.
- Inploegen: het intrekken van een leiding door middel van een ploeg. Het graven van een sleuf is hierbij niet nodig.

Voor meer informatie over de aanlegmethoden, zie <https://www.warmtelinq.nl/informatie/aanlegmethoden>.

beschermde natuur. Dit omdat de stikstofdepositie door de extra inzet van de piek en back up voorziening (P&BU)⁸ met andere bronnen te salderen is.

Ook voor de luchtkwaliteit zijn de effecten van een verruimde werking van de P&BU in beeld gebracht. De P&BU draagt minimaal bij aan de achtergrondconcentratie in de omgeving voor stikstofdioxide en niet bij aan die voor fijnstof (PM₁₀⁹). Daarnaast laat gedetailleerd kaartmateriaal zien hoe hoog de geluidbelasting van de aanleg van het tracé is voor nabijgelegen woningen. Ook is de duur van de verhoogde geluidbelasting in beeld gebracht en met welke maatregelen de geluidbelasting verminderd kan worden.

Het tracé doorsnijdt op twee plaatsten de bufferzone van Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes. Hier worden geen graafwerkzaamheden uitgevoerd en er worden geen effecten verwacht. Omdat er mogelijk toch sprake kan zijn van archeologische vindplaatsen wordt vervolgonderzoek uitgevoerd. Door de ligging van de Atlantikwall¹⁰ buiten het plangebied worden hier geen effecten verwacht, staat in de aanvulling. Omdat rond knooppunt Ypenburg de warmtetransportleiding dieper wordt aangelegd dan de archeologische waarden, zijn geen effecten te verwachten. Uit een uitgevoerde proef blijkt dat voor de aanlegmethode 'inploegen' geldt dat er minder risico's zijn op bodemverstoring dan bij een open ontgraving. Daardoor zijn er dus ook minder schadelijke effecten voor archeologische waarden (en natuur).

Wat is het advies van de Commissie?

Met de aanvulling is relevante extra informatie aan het MER toegevoegd, dat prettig leesbaar en goed gestructureerd is. Op alle punten, die in het eerdere advies van de Commissie als nog ontbrekende informatie benoemd zijn, geeft de aanvulling voldoende informatie.

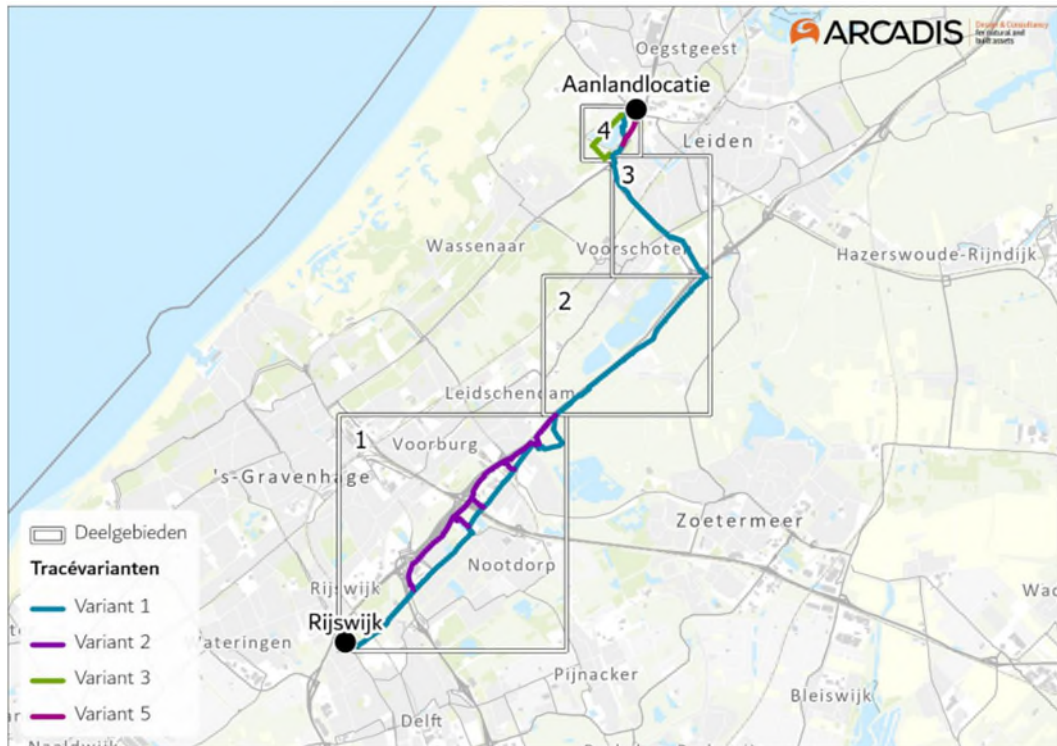
De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling daarop de essentiële informatie bevatten om een besluit te kunnen nemen over de warmtetransportleiding Rijswijk-Leiden waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

---

⁸ De piek- en backupvoorziening (P&BU) van Vattenfall dient ter ondersteuning van het lokale warmtenetwerk in Leiden. Bij een hogere warmtevraag levert het P&BU aanvullende warmte (piek) en bij storingen/onderhoud (back-up).

⁹ PM₁₀ zijn fijnstofdeeltjes die kleiner zijn dan 10 µm (= 0,01 mm). Via inademing komt fijn stof terecht in neus, de bovenste en onderste luchtwegen en in de longen. Hoe kleiner de diameter van het stof, hoe dieper dit de longen binnendringt. PM₁₀ kan bij inademen binnendringen tot in de bovenste luchtwegen. PM_{2,5} zijn fijnstofdeeltjes die kleiner zijn dan 2,5 µm (= 0,0025 mm). Deze deeltjes kunnen tot in de diepere luchtwegen binnendringen. Zie ook <https://www.rivm.nl/ggd-richtlijn-medische-milieukunde-luchtkwaliteit-en-gezondheid/gezondheidseffecten-luchtverontreiniging/luchtkwaliteit-fijn-stof>.

¹⁰ De Atlantikwall is een verdedigingslinie uit de Tweede Wereldoorlog.

Figuur 1: Tracévarianten van de warmtetransportleiding tussen Rijswijk en Leiden, opgedeeld in vier deelgebieden (bron: MER).

Aanleiding MER

WarmtelinQ wil een warmtetransportleiding aanleggen van Rijswijk naar Leiden. Hiervoor is een provinciaal inpassingsplan (PIP) nodig. Een PIP maakt onder andere mogelijk dat de gemeentelijke bestemmingsplannen ter plaatse kunnen worden herzien. Het PIP gaat over de onderdelen van de warmtetransportleiding, bestaande uit een aanvoer- en retourleiding met bijbehorende voorzieningen, zoals een pompstation. Daarnaast gaat het ook over de voorzieningen op de aanlandlocatie, zoals een WarmteOverdrachtStation (WOS) en de gasgestookte piek- en backupvoorziening (P&BU) van Vattenfall.

Omdat niet uitgesloten kan worden dat er negatieve significante effecten op Natura 2000-gebieden plaatsvinden, moet een plan-MER worden opgesteld. Verder geldt een (vormvrije) m.e.r.-beoordelingsplicht voor de aanleg van een buisleiding voor transport van warm water of stoom (categorie D8.4 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage) en voor de aanleg van werken voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater (categorie D15.2). De provincie heeft ervoor gekozen om een gecombineerd plan- en project-MER op te stellen.

Wetgeving van toepassing op dit plan

Voor dit plan en het MER is de wetgeving zoals die gold vóór 1 januari 2024 van toepassing (zoals de Wet milieubeheer), en niet de huidige wetgeving (de Omgevingswet). Dit omdat het plan ter inzage is gelegd voordat de Omgevingswet op 1 januari 2024 van kracht werd.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval Provinciale Staten van Zuid-Holland - besluit over het PIP Warmtetransportleiding Rijswijk -Leiden.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer [3666](#) op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe. De Commissie hanteert dezelfde volgorde als in haar toetsingsadvies van 15 februari 2024.

Per advies geeft de Commissie haar reactie op de wijze waarop de aanvulling hierop ingaat. Voor de duidelijkheid wordt het advies telkens eerst in een grijs tekstblok herhaald.

Ook gaat de Commissie in paragraaf 2.4 kort in op de wijze waarop de aanbevelingen uit het toetsingsadvies zijn uitgewerkt.

2.1 Effecten op natuur

Mitigerende maatregelen om effecten op weidevogels te voorkomen

In het toetsingsadvies van 15 februari 2024 adviseert de Commissie om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, voor weidevogels de ecologische beschrijving, de voorgestelde uitvoering, de effectbeoordeling en de monitoring voor deelgebied 2 up-to-date en eenduidig te maken. Mochten dan alsnog blijken dat negatieve effecten voor weidevogels niet weggenomen kunnen worden, dan is het belangrijk om dit mee te nemen in de besluitvorming over dit deel van het voorkeustracé.

Op basis van recente broedvogelinventarisaties brengt de aanvulling uitgebreid en helder in beeld welke weidevogels waar aanwezig zijn. In en rondom de Westeindse Polder is er sprake van de aanwezigheid van talrijke weidevogelbroedparen. Aan de hand van figuren wordt ook de ligging van het Natuurnetwerk en de Belangrijke Weidevogelgebieden (beide beschermde gebieden) duidelijk. De combinatie van deze figuren met het voorkeustracé en uitvoeringswijze van de warmtetransportleiding geeft inzicht in waar voor weidevogels negatieve effecten kunnen optreden.

De uitvoering van werkzaamheden ruim buiten het broedseizoen is een belangrijke maatregel om negatieve effecten op weidevogels te voorkomen, aldus de aanvulling. Als aanlegmethode is voor inploegen gekozen. Daardoor zijn de effecten voor de bodem beperkt en hebben de vogels bij het zoeken naar voedsel geen last van een vergraven of verdichte bodem. Aan de rand van het vogelgebied (waar weinig broedparen zijn aangetroffen) vlak bij de autosnelweg A4, worden voorbereidende werkzaamheden verricht die wel jaarrond worden uitgevoerd (twee zogenaamde prefab terreinen). Deze werkzaamheden worden dus ook in de broedperiode uitgevoerd. Door in het uitvoeringsjaar de prefab terreinen onaantrekkelijk te maken voor broedvogels zijn de negatieve effecten gering.

Met de aanvulling is nu duidelijk in beeld gebracht welke weidevogels zich waar bevinden en dat ze daar ongestoord kunnen broeden, ook in het uitvoeringsjaar. Ook is duidelijk welke mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten op weidevogels te beperken.

De effecten van de emissies naar lucht door de P&BU op natuur zijn uitgewerkt in paragraaf 2.2 van dit advies.

2.2 Effecten op gezondheid

Inzicht geluidbelasting en mitigerende maatregelen in aanlegfase

In het toetsingsadvies van 15 februari 2024 adviseert de Commissie om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming:

- *voor de aanlegfase de geluidbelaste woningen en andere gevoelige bestemmingen op de geluidbelastingkaart weer te geven. Zo wordt duidelijk waar de woningen en andere gevoelige bestemmingen met een verhoogde geluidbelasting liggen;*
- *voor de aanlegfase inzicht te geven in de verwachte blootstellingsduur. Geef dit inzicht op hoofdlijnen en houdt hierbij een bandbreedte aan. Toets deze samen met de geluidbelasting aan het beoordelingscriterium in het Bouwbesluit;*
- *een overzicht te geven van mitigerende maatregelen die geluidhinder voor omwonenden beperkt als blijkt dat deze hinder te veel is of de blootstellingsduur te lang is.*

De aanvulling brengt met meerdere detailkaarten de geluidcontouren én de woningen en andere gevoelige bestemmingen gecombineerd in beeld langs het tracé van de warmtetransportleiding. Daarmee is het navolgbaar op welke locatie de hoger geluidbelaste woningen en andere gevoelige bestemmingen liggen. Ook is navolgbaar waar mogelijk toetsing aan het beoordelingscriterium en mitigerende maatregelen nodig is.

Verder geeft de aanvulling duidelijk aan wat de verwachte blootstellingsduur is van de werkzaamheden die waarschijnlijk het meest geluid produceren. Ook is aannemelijk gemaakt dat tot een geluidbelasting tot 70 dB(A) aan het beoordelingscriterium in het Bouwbesluit voldaan kan worden. Dit blijkt uit een globale toetsing van de blootstellingsduur en de hoogte van de geluidbelasting. Voor de geluidbelastingen hoger dan 70 dB(A) is aangegeven dat mogelijk mitigerende maatregelen nodig zijn.

De aanvulling gaat kort in op mitigerende maatregelen om de geluidbelasting voor woningen te verlagen. De aanvulling gaat in op de inzet van brongerichte maatregelen zoals stiller materieel en stillere technieken en de plaatsing van afscherming (overdrachtmaatregel). De precieze invulling wordt uitgewerkt bij de vergunningverlening.

Emissies naar lucht door de P&BU

In het toetsingsadvies van 15 februari 2024 adviseert de Commissie om in een aanvulling op het project-MER, voorafgaand aan de besluitvorming, om het grote verschil in berekende bijdrage van NO₂-emissie van de P&BU te onderbouwen. Betrek daarbij de zienswijze van Vattenfall om de definitie van de P&BU te verruimen en licht toe welke consequenties dit mogelijk heeft voor de stikstofemissie, zowel vanuit het perspectief op natuur als voor gezondheid.¹¹

De aanvulling licht het grote verschil tussen MER Fase 1 (plan-MER) en MER Fase 2 (project-MER) toe. MER Fase 1 rekent met een maximale emissie, op zeer korte afstand van de P&BU. MER-Fase 2 gaat uit van de stikstofconcentratie op enige afstand van de P&BU. Omdat de

¹¹ Vattenfall geeft in een zienswijze aan de definitie van de piek- en backupvoorziening in artikel 1.20 te willen verruimen door het limitatieve karakter te wijzigen. Dit omdat de piek- en backupvoorziening mogelijk langer in bedrijf moet zijn om aan de wettelijke verplichtingen te kunnen voldoen.

afstand tot de P&BU groter is, is de concentratie ter plaatse lager. Dit is navolgbaar voor de Commissie.

De aanvulling gaat ook in op de door Vattenfall gevraagde uitbreiding van het aantal vollasturen¹² dat de P&BU in bedrijf is. Deze gevraagde uitbreiding van de inzet van de P&BU en de (mogelijke) milieueffecten maakten **geén** onderdeel uit van het MER. Uit de extra berekeningsresultaten in de aanvulling blijkt dat de P&BU zeer weinig of niet bijdraagt aan de concentraties luchtverontreinigende stoffen (NO₂, PM₁₀, PM_{2,5}) bij bestaande of geplande woningen in de omgeving. Voor de Commissie is het navolgbaar dat voor gezondheid de effectbeoordeling (neutraal) voor de P&BU-uitbreiding niet wijzigt.

Voor mogelijke natuureffecten van stikstofemissies is gekeken naar stikstofdepositie (verzuring en vermisting) in nabije Natura 2000-gebieden. Zowel voor de realisatiefase als de exploitatiefase geldt dat er een toename van stikstofdeposities is. De toename is het hoogst in een deel van 2026. In deze periode namelijk schakelt de warmtecentrale in Leiden af en de warmtetransportleiding wordt in gebruik genomen. Dit maakt het noodzakelijk om de P&BU in te zetten. Om negatieve effecten op overbelaste habitats te voorkomen, wordt extern gesalderd door de stikstofdepositie van twee nabijgelegen veehouderijen te verminderen.¹³ Uit de nieuwe AERIUS-verschilberekeningen voor de realisatiefase en exploitatiefase in de Passende beoordeling, blijkt dat na dit extern salderen de stikstofdepositie niet meer toeneemt of zelfs afneemt. Voor de Commissie zijn de berekeningen uit de AERIUS-bijlage in de Passende beoordeling navolgbaar.

De Commissie wijst erop dat extern salderen alleen als mitigatie kan worden meegenomen als wordt voldaan aan een aantal juridische vereisten uit de provinciale beleidsregels (Beleidsregel salderen Zuid-Holland¹⁴), natuurwetgeving en jurisprudentie daarover. De Passende beoordeling¹⁵ loopt de vereisten uit de provinciale beleidsregels systematisch na. Hieruit blijkt volgens de Passende beoordeling dat aan de provinciale vereisten voldaan wordt en dat de stikstofbelasting op (vooral) de duingebieden effectief gereduceerd wordt. Deze reductie mitigeert in voldoende mate de extra emissies uit de P&BU. De uitwerking in de Passende beoordeling is op zich navolgbaar voor de Commissie, maar zij heeft geen uitgebreide juridische beoordeling gedaan of bijvoorbeeld voldaan wordt aan het 'additionaliteitsbeginsel' (de vraag of de vermindering van emissies bij de saldogevers niet al nodig is voor het behoud van de natuur en het halen van de Natura 2000-doelen in de betreffende natuurgebieden). Dat vergt een beoordeling van de effectiviteit van het stikstofbeleid van de provincie die de beoordeling van deze aanvulling overstijgt.

---

¹² Een vollastuur (vaak vollastuur per jaar) is een eenheid voor de effectieve (jaar)opbrengst van een energiebron met een wisselend vermogen (zoals zonnepanelen en windmolens). Het aantal vollasturen kan worden gezien als de tijdsduur waarin de energiebron effectief op vol vermogen energie heeft geproduceerd.

¹³ Volgens de Passende beoordeling wordt voor het project gebruik gemaakt van depositieruimte van een tweetal saldogevers. Dit zijn een veehouderijbedrijf gevestigd aan de Van Klaverweijdeweg 15 in Hoogmade en een veehouderijbedrijf gevestigd aan de Raaphorstlaan 18 te Wassenaar. Van de emissie die wordt ingezet om extern te salderen wordt 70% ingezet. Het project wordt niet gerealiseerd ten behoeve van de realisatie van de doelen in een of meerdere Natura 2000-gebieden, aldus de Passende beoordeling.

¹⁴ Zie [Beleidsregel salderen Zuid-Holland 2024 | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#).

¹⁵ Zie ondermeer paragraaf 4.2.2, Passende beoordeling P&BU Leiden. Stikstofoplossing met extern salderen. 2 februari 2024.

2.3 Werelderfgoed en cultureel erfgoed

Effectbeoordeling Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes

In het toetsingsadvies van 15 februari 2024 adviseert de Commissie om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, uit te leggen wat bedoeld wordt met het 'doorsnijden van de Limeszone'. Geef aan de hand van kaartmateriaal de ligging aan van het warmtetransportleidingstracé ten opzichte van het kerngebied en de bufferzone van Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes. Als er sprake is van een doorsnijding van het kerngebied of de bufferzone, stel dan een effectbeoordeling op die voldoet aan de hiervoor geldende richtlijnen.

De aanvulling brengt met duidelijk kaartmateriaal de ligging van Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes in beeld. De gehanteerde terminologie (kernzone, bufferzone, verwachtingszone)¹⁶ is helder. Ook is duidelijk wat de te verwachten effecten op deze gebieden zijn. Deze zijn neutraal tot zeer beperkt. Er wordt namelijk niet vanaf het maaiveld gegraven in kern- of bufferzones.

Voor de Commissie is dit navolgbaar en zijn daarmee de (verwachte) effecten op de Neder-Germaanse Limes duidelijk in beeld gebracht.

Effectbeoordeling archeologische verwachtingswaarde

In haar toetsingsadvies van 15 februari 2024 adviseert de Commissie om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming:

- *de archeologie op een eenduidige manier mee te nemen in de effectbeoordeling;*
- *uit te leggen wat bedoeld wordt met de begrippen 'significant' oppervlak en 'beperkt' oppervlak;*
- *uit te leggen hoe het effect van de aanlegmethode 'inploegen' op archeologie beoordeeld is, kijkend naar de diepteligging van de archeologie en de diepte waarop het inploegen plaatsvindt;*
- *toe te lichten hoe voor knooppunt Ypenburg de effectafweging voor archeologische waarden heeft plaatsgevonden.*

De aanvulling beschrijft de mogelijke effecten op de Atlantikwall. Hieruit blijkt dat er geen concreet archeologisch te onderzoeken delen van de Atlantikwall in het tracé liggen. Een effectbeoordeling is daarom niet aan de orde. Voor de Commissie is het navolgbaar dat er geen effecten te verwachten zijn.

De aanvulling geeft een duidelijke uitleg over de begrippen 'significant' oppervlak en 'beperkt' oppervlak. Ook is het effect van de aanlegmethode 'inploegen' op eventueel aanwezige archeologie duidelijk beschreven. Dit effect is zeer beperkt. Zie ook paragraaf 2.1 van dit advies.

Volgens de aanvulling zijn er voor het knooppunt Ypenburg geen effecten te verwachten. De boring gaat namelijk veel dieper dan dat de archeologische waarden liggen. De opmerking van de Commissie was ingegeven doordat de effectbeoordeling voor knooppunt Ypenburg niet gebaseerd was op archeologisch onderzoek, maar op de bestemmingsplankaart van de gemeente Den Haag. Op deze kaart heeft het knooppunt geen dubbelbestemming archeologie. In de aanvullende notitie archeologie wordt echter ingegaan op een kavel dat juist wel een dubbelbestemming heeft.¹⁷ De oorspronkelijke vraag van de Commissie naar de

¹⁶ Voor uitleg over de begrippen zie <https://www.limeswerelderfgoed.nl/unesco-werelderfgoed/unesco-sites>.

¹⁷ Het gaat hier om de zogenaamde Gavi-kavel. Dat is de plaatselijke naam voor het terrein direct ten zuiden van het knooppunt Ypenburg (knooppunt van rijkswegen A4 en A12).

effectbeoordeling rondom het knooppunt blijft hiermee onbeantwoord. Door de uitleg van de werkwijze is voor de Commissie echter navolgbaar dat vanwege de diepte van de boring in relatie tot de archeologische waarden er geen negatieve effecten te verwachten zijn op zowel deze specifieke kavel als het knooppunt Ypenburg als geheel.

2.4 Aanbevelingen

In haar toetsingsadvies had de Commissie ook nog aanbevelingen en aandachtspunten opgenomen. De Commissie spreekt haar waardering uit over de wijze waarop de aanvulling hierop ingaat. Zo legt de aanvulling duidelijk uit wat de effecten van inploegen zijn ten opzichte van andere aanlegmethoden. Ook is de cumulatie van geluid door rijkswegen en het spoor helder in beeld gebracht. Daarnaast is in de samenvattende effectentabel nu in een oogopslag de ernst van de effecten inzichtelijk, omdat aangegeven is of het om tijdelijke of permanente effecten gaat. De aanbeveling over de ontwikkeling van een kader op de ondergrond neemt de provincie Zuid-Holland mee in de Beleidsherziening 2025 en het bijbehorende PlanMER en in het programma pMIEK¹⁸, aldus de aanvulling.

De aanvulling gaat voor monitoring in op welke onderzoeken worden uitgevoerd. Een samenhangend overzicht waar deze onderzoeken, de te monitoren indicatoren en ook de mitigerende maatregelen voor alle thema's zijn opgenomen maakt geen deel uit van de aanvulling. Ook voor circulariteit geldt dat de aanvulling deels op de aanbeveling ingaat. De aanvulling gaat niet in op de beoordeling van de circulariteit ten opzichte van de referentiesituatie. Wel wordt uitgelegd wat de ladder van circulariteit is.¹⁹

---

¹⁸ pMIEK is de afkorting voor provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat.

¹⁹ Voor meer informatie, zie <https://www.rvo.nl/onderwerpen/r-ladder>.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Lidwien Besselink

ir. Annemie Burger (voorzitter)

ir. Tilly Fast

drs. Allard van Leerdam

drs. Leontine van der Meer (secretaris)

drs Sigrid van Roode

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal Inpassingsplan. Ook zijn nog andere vergunningen nodig voor de realisatie.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Dit project valt onder de regelgeving van voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024). Voor deze procedure volgt daarom nog uit [onderdelen C en D van de bijlage bij het voormalige Besluit milieueffectrapportage](#) dat een (vormvrije) m.e.r.-beoordelingsplicht geldt voor de aanleg van een buisleiding voor transport van warm water of stoom (categorie D8.4 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage) en voor de aanleg van werken voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater (categorie D15.2). Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit(en)

Provinciale Staten van de provincie Zuid-Holland.

Initiatiefnemer besluit(en)

Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toege-stuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3666](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760

3511 MK Utrecht

t 030-2347666

e info@commissiemer.nl

w commissiemer.nl